

SSB 100 ÅR

Societas Sanctæ Birgittæ – SSB – fyller hundra år. Händelsen är värd att uppmärksamma, inte bara med gratulationer utan också med eftertanke om vikten av bönegemenskaper i Svenska kyrkan.

För det är lätt att få intrycket att det är kyrkomötet och kyrkostyrelsen som tillsammans med ärkebiskopen är kyrkans centrum. Att det är i deras sammanträden som det viktiga händer. Visst behövs regler och bestämmelser, sammanträden och protokoll. Men allt detta är ändå utanverk. Det väsentliga är något helt annat, eller som vi sjunger i Sv.ps. 478:2:

*Du pärla skön av himmelrik,
Marias son, Gud Fader lik,
min Frälsare, min konung.
Kom, red dig i mitt hjärta rum.
Din kärleks evangelium
är mig mer ljuvt än honung.
Eja, eja! Hosianna!
Himmelskt manna
oss förunnas,
Jesus, när ditt ord förkunnas.*

Det är i detta sammanhang av bön, bekännelse och gudstjänst som *Societas Sanctæ Birgittæ*, SSB, hör hemma. Rörelsen består av enskilda som gripna av Guds kärleks evangelium gått samman i en bönegemenskap inom Svenska kyrkan. Bönegemenskapen grundades den 23 mars 1920. Redan förra sommaren skulle SSB ha firat sitt jubileum i Herrens och Kyrkans tjänst, men rådande omständigheter gjorde att det inte blev något firande i Vadstena. Inte heller i år samlas SSB till generalkapitel. I stället firades 2020 mässor på olika och många håll, och så blir det även till sommaren – mässor som markerar att SSB är en levande böne- och mässfirande gemenskap i Svenska kyrkan.

Det var ett fåtal personer som grundade SSB. Om de närmare omständigheterna och vem som var med då kan man läsa i den jubileumsbok som getts ut: *Gör också våra kalla hjärtan brinnande – Societas Sanctæ Birgittæ 1920–2020*. (recension finns på annan plats i detta nummer av SPT). Under dessa hundra år har mycket hänt inom och med Svenska kyrkan. Somligt har varit till det bättre, annat har mer varit sådant att det skadat det anseende som en kyrka i Kristi allmänliga och världsvida kyrka bör ha.

Bakom bildande av olika grupper och gemenskaper kan man urskilja impulser från skilda håll, vilket även gäller SSB. Den unglyrkliga rörelsen från förra seklets början lyfte fram kyrkotanken. Anglikanskt inflytande finns med i bilden. Överenskommelsen 1922 om interkommunion mellan Church of England och Svenska kyrkan var viktig för de tidiga SSB-medlemmarna.

Man kan vidare se bildandet av SSB med dess öppenhet för katolsk och allmänkyrklig tro som ett svar på den liberalteologiska offensiv med Emanuel Linderholm i spetsen som nådde sin höjdpunkt omkring 1920. Linderholms programskrift *Från dogmat till evangeliet* från 1919 var på sin tid mycket omdebatterad.

Under sin hundraåriga historia har SSB svarat på de krafter som velat utarma och bryta ner kyrkolivet genom att stärka den enskilde. SSB:s bönegemenskap gör därtill något unikt

och i dessa tider märkligt genom att ställa krav på sina medlemmar. Ingenstans i ordensregulan kan man läsa »du duger som du är». Istället uppmanas varje medlem att allt mer öva sig i bönen och inte minst göra den dagliga bönen och bibelläsningen till en vana och ett eftersträvansvärt mål. Regulan fastslår att SSB:s medlemmar har till uppgift att tjäna »den enda, heliga, allmänneliga och apostoliska kyrkan, Birgittas och vår kyrka» – ett uppdrag som såväl bottenar i som förutsätter en tydlig öppenhet för det katolska arvet och ett värnande om de ekumeniska kontakterna.

Det är här det börjar brännas. Å ena sidan betonar SSB att man vill vara en del av Svenska kyrkan, å andra sidan ställer man sig kritisk till att Svenska kyrkan fjärrmat sig från allmänkyrklig tro och praxis. I detta spänningsfält mellan kontext och kontinuitet, mellan den lokala kyrkans beslut och den allmänkyrklighet som är större än nationer och gränser, söker sig SSB en framtid inom Svenska kyrkan. Och inte bara SSB. I flera stift finns bönegemenskaper som vuxit fram ur samma mylla som SSB.

Det är inte enbart liturgiskt medvetna och högkyrkliga rörelser som lever i spänningen mellan biblisk tradition och nutida krav. Här återfinns man kyrkliga grupper som vårdar arvet efter sådana som Laestadius, Rosenius och Schartau. Alla känner trycket av att anpassa sig till majoritetskyrkans ordningar, samtidigt som man vill värna det arv man fått, vare sig det nu handlar om allmänkyrklig tradition eller ett lågkyrkligt väckelsearv.

För SSB har de ekumeniska kontakterna varit viktiga. Arvet från den heliga Birgitta förklarar den svenskkyrklighet SSB:s medlemmar står och stått i med katolsk spiritualitet. Här har det betytt mycket att Birgittasystrarna funnits i Vadstena. För många har SSB:s spiritualitet visat att katolsk tro – i vid mening – haft och har en plats i Svenska kyrkan. Både inom och utanför SSB väntar många på att särskilt det tredje imperativet i den katolsk-lutherska överenskommelsen i Lund 2017 ska förverkligas: *Katoliker och lutheraner bör på nytt förpliktiga sig till att söka synlig enhet, till att tillsammans utveckla vad detta betyder i form av konkreta steg, och till att oupphörligt sträva mot detta mål.* Det är dags för kyrkostyrelsen och biskopsmötet att tala om hur man vill nå fram till denna större enhet.

Att försöka leva i Kristi efterföljd kräver övning och inte minst maningar till efterlevnad. Men regulans krav visar även vad det innebär att vara del i en kyrklig gemenskap – en tidlös gemenskap som på plats och tid verkar för en kontinuitet i förändring. Kanske kan kontinuitet och förändring förefalla som motsatser, men det tillhör Kyrkans uppdrag att på varje plats och i varje tid leva som Herrens tjänare och tjänarinnor lyhörda för Kristi kallelse – en obruten kontinuitet allt från apostlarnas tid ända in i vårt föränderliga nu.

SSB är tveklöst en del av den kyrkliga förnyelse som präglar gudstjänstlivet i Svenska kyrkan från 1930 och framåt. Den söndagliga högmässan är – innan pandemin slog till – numera regel. Det dagliga bedjandet av tideböner hör samman med SSB och den kyrkliga förnyelsen. Det är en av ljuspunkterna i dagens kyrkoliv att tidebönerna används mer än någonsin. Moderna hjälpmedel som tidegärdsappar finns på många språk.

I en tid när Svenska kyrkan alltmer snärjs av partipolitiken och förväntas vara en röst för tidstypiska och dagsaktuella ämnen, så blir SSB:s Confessor Bo Branders ord talande och manande: »Förändringar i omgivningen till trots har SSB bestått.» Orden kan även ses som en uppmaning och tydlig markör för vad som är hela den högkyrkliga rörelsens uppdrag och kallelse inför framtiden. De hundra åren har kommit att innebära att många präster, diakoner och lekfolk har verkat för att uppfylla de ord som hör samman med upptagningen i SSB:s ordensgemenskap: »Bär också ditt kors som en god Jesu Kristi stridsman» (2 Tim. 2:3) och »Var trogen intill döden, så skall jag ge dig livets segerkrona.» (Upp.2:10).